

ئالىم ھېمىت ئابىگۈل تۇرسۇن

ئويغۇرچە - خەنزۇچە
ئويغۇر خەلىق ماقالى - مەسىلىلىرى

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ

责任编辑：多 鲁 洪

责任校对：胡达白地

图书在版编目(CIP)数据

维汉维吾尔民间俗谚词典/阿力木编. —

北京：民族出版社，2006.4

ISBN 7-105-07636-4

I. 维... II. 阿... III. ①维吾尔族 — 俗语 — 对照词典 — 维, 汉 ②维吾尔族 — 谚语 — 对照词典 — 维, 汉
IV. H215.3-61

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2006)第 032652 号

出版发行：民族出版社 <http://www.e56.com.cn>

社 址：北京市和平里北街 14 号 邮编：100013

电 话：010-64290862 (维文室)

印 刷：北京迪鑫印刷厂

版 次：2006 年 3 月第 1 版 2006 年 3 月北京第 1 次印刷

开 本：850 毫米×1168 毫米

印 张 11.125

印 数：0001-3000 册

定 价：23.00 元

مەسئۇل مۇھەررىر : دولقۇن قادىر
مەسئۇل كوررېكتور : خۇدابەردى خېلىل

ئۇيغۇرچە - خەنزۇچە ئۇيغۇر خەلق ماقالى - تەمسىللىرى

ئالىم ھېمىت ئايگۈل تۇرسۇن

-
- نەشر قىلغۇچى : مىللەتلەر نەشرىياتى
ئادرېسى : بېيجىڭ شەھىرى خېيپىڭلى شىمالىي كوچا 14 - قورۇ
پوچتا نومۇرى : 100013، تېلېفون نومۇرى : 64290862 _ 010
ساتقۇچى : جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
باسقۇچى : دېشىن باسما زاۋۇتى
نەشرى : 2006 - يىل 4 - ئايدا 1 - قېتىم نەشر قىلىندى
بېسىلىشى : 2006 - يىل 4 - ئايدا بېيجىڭدا 1 - قېتىم بېسىلدى
ئۆلچىمى : 850×1168م.م. 32كەسەلمە
باسما تاۋىقى : 11.125
سانى : 3000 _ 0001
باھاسى : 23.00 يۈەن
-

ئاپتورلار

كىرىش سۆز

ماقال - تەمسىللەر — خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنىڭ مۇھىم زانىرلىرىنىڭ بىرى بولۇپ، كەڭ خەلق ئاممىسىنىڭ ئۇزاق مۇددەتلىك تارىخىي كۆرەش، مەدەنىيەت، ئىشلەپچىقىرىش، ئىجتىمائىي ئالاقە ۋە تۇرمۇش تەجرىبىلىرىنىڭ ئەڭ ئىخچام يەكۈنى، شۇنداقلا ئەجدادلىرىمىز ئەقىل - پاراسىتىنىڭ جەۋھىرىدۇر. ئۇ ئىخچام قۇرۇلما، جانلىق ئوبراز، پەلسەپىۋىلىكى چوڭقۇر، تەربىيىۋى ئەھمىيىتى كۈچلۈك بولغان ئۆزگىچە تىل شەكلى ئارقىلىق، كۆپ تەرەپلىمە مەزمۇنلارنى ئومۇملاشتۇرۇپ ئەكس ئەتتۈرۈپ بېرىدۇ.

خەلقىمىز ئارىسىدا بۇرۇندىنلا «ئەر كۆركى ساقال، سۆز كۆركى ماقال» دېگەن ماقال بار. ھەرقانداق كىشى ئۆز پىكىرىنىڭ قايىل قىلىش كۈچىنى ئاشۇرۇش ۋە ئۆز مەقسىتىنى توغرا، دەل، جايىدا ئىپادىلەش ئۈچۈن ماقال - تەمسىللەرگە مۇراجىئەت قىلىدۇ. مەيلى ئېغىز تىلى ياكى ئەدەبىي تىلدا بولسۇن، بىز ئۇنىڭدىن ئايرىلالمايمىز. جايىدا قوللىنىلغان ماقال - تەمسىللەر تىلىمىزغا بىر خىل سېھرىي كۈچ بېغىشلاپ، تىلنىڭ ئىپادىلەش كۈچى ۋە بەدىئىيلىكىنى ئاشۇرىدۇ.

ئۇيغۇر تىلى ماقال - تەمسىلگە ئىنتايىن باي تىل بولۇپ، قەدىمكى زامانلاردىن تارتىپ خەلقىمىز ئارىسىغا كەڭ تارقىلىپ، ئېسىل ئەدەبىي ۋە مەدەنىيەت مىراسلىرى قاتارىدا ئەۋلادتىن - ئەۋلادقا داۋاملىشىپ كەلدى ۋە بېيىپ مۇكەممەللەشتى. ئۇنىڭغا ۋارىسلىق قىلىش، ئۇنى تونۇتۇش ھەمدە كېيىنكى ئەۋلادلارغا يەتكۈزۈش بىزنىڭ باش تارتىپ بولمايدىغان بۇرچىمىز. ماقال - تەمسىللەرنى خەنزۇ تىلىغا تەرجىمە قىلىشتا، ئىككى تىلنىڭ

قۇرۇلمىسى ۋە ئىپادىلەش ئۇسۇلى ئوخشىمىغاچقا، تەرجىمە خىزمىتىگە نۇرغۇن قىيىنچىلىقلارنى ئېلىپ كەلدى. 1984- يىلى 1- ئايدا شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىنغان ئالىم قادىر، جاڭ چۈنشى، جاۋ شىنجىي قاتارلىقلار خەنزۇ تىلىغا ئۇدۇل تەرجىمە قىلىپ تۈزگەن «ئۇيغۇر خەلق ماقالى - تەمسىللىرى» خەلقىمىزنىڭ بۇ مول تىل بايلىقلىرىنى جامائەتچىلىككە تونۇتۇپ، ماقال - تەمسىللەر تەرجىمە خىزمىتىگە دەسلەپكى ئاساسنى سالدى. لېكىن ھازىرغىچە ئىجتىمائىي ئالاقىدە ئەمەلىي قوللىنىشقا بولىدىغان بىرەر ماقال - تەمسىللەر لۇغىتى تېخى مەيدانغا كەلمىدى. بىز بۇ جەھەتتىكى بوشلۇقنى تولدۇرۇش ئۈچۈن خۇددى ئۇيغۇر خەلق ماقالى - تەمسىللىرىدە ئېيتىلغاندەك «تاپقىنى گۈل كەلتۈرەر، تاپالمىغىنى بىر باش پىياز» دەپ كۈچىمىزنىڭ يېتىشىچە ئىزدىنىپ، نۇرغۇن ماتېرىياللارنى توپلاش، كۆرۈش، سېلىشتۇرۇش، رەتلەش، تەرجىمە قىلىش ۋە ئۇيغۇر، خەنزۇ قېرىنداشلارنى زىيارەت قىلىش ئارقىلىق، ئالتە يىل ۋاقىت سەرپ قىلىپ بۇ لۇغەتنى تۈزۈپ چىققۇق. تۈزۈش جەريانىدا مەتبۇئات يۈزىدە ئېلان قىلىنغان ماتېرىياللار (344 - بەت)دىكى تەرجىمىسىنى ئاساس قىلدۇق. مەيلى ئۇيغۇر تىلى ياكى خەنزۇ تىلىدا بولسۇن، كۆپلىگەن ماقال - تەمسىللەرنىڭ بىرقانچە، ھەتتا ئون نەچچە خىل ۋارىيانتى بار بولۇپ، لۇغەتنىڭ مۇكەممەل بولۇشىنى كۆزدە تۇتۇپ، ھەممىسىنى دېگۈدەك كىرگۈزدۇق.

ئۇيغۇر تىلىدىكى كۆپلىگەن ماقال - تەمسىللەر خەنزۇ تىلىدا ئوخشاشلا مۇناسىپ ماقال ياكى تەمسىل (俗语或谚语) لەر ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ، بەزىلىرى تۇراقلىق ئىبارلەر (成语) بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

ئارپا - تېرىق ئاش ئىكەن، ئۈنچە - مارجان تاش ئىكەن

米珠薪桂 mǐ zhū xīn guì

ناھايتى ئاز ساندىكىلىرى ئادەت سۆزلىرى (惯用语) بىلەنمۇ
ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

چۆچىنى كۆزدە سانا

秋后算帐 qiū hòu suàn zhàng

تەرجىمىدە ئاساسەن تۆۋەندىكىدەك ئۈچ خىل ئۇسۇل قوللىنىلدى:

1. ئۇدۇل تەرجىمە. بەزى ماقال - تەمسىللەر ئۇيغۇر، خەنزۇ تىللىرىدا
ئورتاق قوللىنىلىدۇ، بۇنداق ئىبارىلەر ئۇدۇل تەرجىمە قىلىندى. مەسىلەن:
تاغدا يولۋاس بولمىسا، مايىمۇن پادىشاھ

山中无老虎，猴子称大王 shān zhōng wú lǎo hǔ , hóu zi
chēng dài wáng

يىراقتىكى تۇغقاندىن يېقىندىكى قوشنا ياخشى

远亲不如近邻 yuǎn qīn bù rú jìn lín

2. مەنەن تەرجىمە. ئۇيغۇر، خەنزۇ مىللەتلىرىنىڭ مەدەنىيەت
ئەنئەنىسى، تۇرمۇش ئۇسۇلى، ئۆرپ - ئادەت، دىنىي ئېتىقاد، تەپەككۈر
شەكلى قاتارلىقلار ئوخشىمىغاچقا، ئوخشاش بىر مەنىدىكى ئىبارە ئىككى
تىلدا ئوخشىمايدىغان شەكىلدە ئىپادىلىنىدۇ. شۇڭا بۇ لۇغەتتىكى
كۆپلىگەن ئىبارىلەر مەنەن تەرجىمە قىلىندى. مەسىلەن:

بۇرۇن چىققان قۇلاقتىن كېيىن چىققان مۈڭگۈز ئېشىپ كېتىپتۇ

青出于蓝而胜于蓝 qīng chū yú lán ér shèng yú lán

چوڭنىڭ ئەقلىمۇ چوڭ

姜还是老的辣 jiāng hái shì lǎo de là

3. قىسمەن تەرجىمە. كۆپلىگەن ماقال - تەمسىللەر ئۆزئارا قاپىيىداش
كەلگەن ئىككى بۆلەكتىن تۈزۈلگەن بولۇپ، بۇنداق ئىبارىلەرنىڭ مەنىسى
تولۇق تەرجىمە قىلىشقا ئىمكان بولمىغانلىرى قىسمەن تەرجىمە قىلىندى.
مەسىلەن:

كېسەلگە قاراپ دورا، كاڭغا قاراپ بورا

对症下药 duì zhèng xià yào

ئۇرۇق - تۇغقاننىڭ يىرىقى ياخشى، ئوتۇن - ساماننىڭ يېقىنى

亲戚远来香 qīn qi yuǎn lái xiāng

مەزكۇر لۇغەت قوش نىل ئوقۇتۇشىدىكى پايدىلىنىش ماتېرىيالى بولۇپ، رايونىمىزدىكى كەڭ ئۇيغۇر قوش نىل ئوقۇتقۇچىلىرى ۋە ئادەتتىكى ئوقۇتقۇچىلار، ئوتتۇرا - باشلانغۇچ مەكتەپ ۋە ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى، نىل - بېزىق خىزمىتى بىلەن شۇغۇللانغۇچىلار، تەرجىمانلار ۋە باشقا ھەر ساھەدىكى خادىملارنىڭ قوللىنىشىغا باب كېلىدۇ. بۇ لۇغەتنى تۈزۈش جەريانىدا غەييۇر ئابدۇقادىر، جاۋ گودوڭ قاتارلىق ئۇستازلار ۋە چىن ئەيمىڭ، ئەن جىپىڭ، ياسىن نىياز قاتارلىق خىزمەتداشلارنىڭ كۆرسەتمە بېرىشى ۋە يېقىندىن ياردىمىگە ئېرىشتۇق ھەمدە نۇرغۇنلىغان ئۇيغۇرچە، خەنزۇچە كىتاب - ماتېرىياللار (344 - بەتكە قارالسۇن) دىن بىۋاسىتە پايدىلاندىق، بۇ كىتاب - ماتېرىياللارنىڭ مۇئەللىپلىرىگە چىن قەلبىمىزدىن چوڭقۇر رەھمەت ئېيتىمىز!

بۇ خىل لۇغەتنى تۈزۈشىمىز تۇنجى قېتىملىق ئىش، سەۋىيىمىز چەكلىك، تەجرىبىمىز كەمچىل بولغانلىقتىن، تەرجىمىدە مۇۋاپىق بولمىغان ۋە خاتا تەرجىمە قىلىنغان جايلار بولۇشى، نۇرغۇن ماقال - تەمسىللەر چۈشۈپ قالغان بولۇشى مۇمكىن. كەڭ كەسىپداشلار ۋە كىتابخانلارنىڭ تەنقىدىي پىكىر بېرىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

تۈزگۈچىلەردىن
2005- يىل 11- ئاي

لۇغەتنىڭ تۈزۈلۈشى ھەققىدە

1. بۇ لۇغەتكە ئىستېمالدا كۆپ قوللىنىۋاتقان 1771 ماقال - تەمسىل ۋە ئۇنىڭ ۋارىيانتلىرىدىن بولۇپ جەمئىي 2337 ماقال - تەمسىل كىرگۈزۈلدى.
2. لۇغەتتىكى ماقال - تەمسىللەر ھازىرقى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىنىڭ ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە تىزىلدى.
3. ئوقۇش ۋە قوللىنىشقا ئاسان بولسۇن ئۈچۈن ھەربىر ماقال - تەمسىلنىڭ ئۆلچەملىك ترانسكرىپسىيىسى بېرىلدى.
4. كۆپىنچە ماقال - تەمسىللەر ئوخشاش بولمىغان تىل شارائىتىدا ئوخشاش بولمىغان مەنىلەردە قوللىنىلىدۇ، بەزىلىرى كۆپ خىل شەكىلدە ئېيتىلىدۇ. شۇڭا تەرجىمىدە ئۇلارنىڭ ھەرخىل ۋارىيانتلىرى ئىمكان قەدەر تولۇق بېرىلدى. ئەڭ يېقىن مەنىدە ئېيتىلىدىغانلىرى باشقا تىزىلدى، قالغانلىرى مەنە ئىپادىلەش جەھەتتىكى يىراق - يېقىنلىقىغا ئاساسەن ئىلگىرى - كېيىن تىزىلدى. كۆپىنچىسىدە خەنزۇ تىلىنىڭ ھەرپ تەرتىپى ئاساس قىلىندى. ئىستېمالدا ئەمەلىي ئەھۋالغا قاراپ قوللىنىلسا بولىدۇ.
5. تەرجىمىدە ماقال - تەمسىللەرنىڭ ئەسلىسى ئاساس قىلىندى، ۋارىيانتلىرى ئايرىم تەرجىمە قىلىنماي، «يوقىرىدىكىگە قاراڭ»، «تۆۋەندىكىگە قاراڭ» ياكى «...گە قاراڭ» دەپ ئىزاھلاندى. مەيلى ئۇيغۇرچە ياكى خەنزۇچىسىدە بولسۇن، قايسىسىنى قوللانسا بولىۋېرىدىغان سۆزلەر تىرناق ئىچىگە ئېلىندى.

مۇندەرىجە

1	ئا
40	ئە
50	ب
82	پ
92	ت
120	ج
126	چ
136	خ
142	د
151	ر
153	ز
155	س
170	ش
172	غ

175	ق.....
200	ك.....
225	گ.....
230	ل.....
231	م.....
243	ن.....
247	ه.....
260	ئو.....
270	ئو.....
274	ئو.....
291	ئو.....
293	ؤ.....
295	ئې.....
303	ئى.....
315	ي.....
344	پايدىلانغان كىتاب - ماتېرىياللار.....

ئا

ئابدالغا كەپسەن بەرسە، جىڭنىڭ راستمۇ دەپتۇ

叫花子倒嫌饭馊 jiào huā zi dào xián fàn sōu

白吃包子嫌面黑 bái chī bāo zi xián miàn hēi

白吃杨梅嫌核大 bái chī yáng méi xián hú dà

ئابرويىنى پۇلغا سېتىۋالغىلى بولماس

金钱难买声誉 jīn qián nán mǎi shēng yù

ئابرويۇم ئالا چاپان

人是衣裳，马是鞍 rén shì yī shang, mǎ shì ān

人凭衣裳，马靠鞍 rén píng yī shang, mǎ kào ān

人配衣裳，马配鞍 rén pèi yī shang, mǎ pèi ān

人靠衣裳马靠鞍，三分长相七分穿 rén kào yī shang

mǎ kào ān, sān fēn zhǎng xiàng qī fēn chuān

ئابرويۇڭنى ياشلىقىڭدا ساقلا

爱惜衣服要新时起，爱惜名声要幼时起 ài xī yī fu

yào xīn shí qǐ, ài xī míng shēng yào yòu shí qǐ

— ئاپاك نېمە قىلىۋاتىدۇ؟ — تىكىپ - سۆكۈپ

周而复始 zhōu ér fù shǐ

ئات ئالساڭ مىنىپ كۆر، چىنە ئالساڭ چېكىپ كۆر

马要骑着看，人要交着看 mǎ yào qí zhe kàn, rén yào

jiāo zhe kàn

买瓜看皮，买针看孔 mǎi guā kàn pí, mǎi zhēn kàn kǒng

ئات ئايلىغانغا، يول سارىغانغا

南辕北辙 nán yuán běi zhé

南其辕而北其辙 nán qí yuán ér běi qí zhé

行不顾言 xíng bù gù yán

ئات ئايلىنىپ ئوقۇرنى تاپار

叶落归根 yè luò guī gēn

落叶归根 luò yè guī gēn

树高(长)千丈, 叶落归根 shù gāo(zhǎng) qiān zhàng,
yè luò guī gēn

人老归乡, 叶落归根 rén lǎo guī xiāng, yè luò guī gēn
鹅毛满天飞, 必有落地时 é máo mǎn tiān fēi, bì yǒu
luò dì shí

ئات ئايىغان ئات مەنەر، كىيىم ئايىغان تون كىيەر

爱马的人有马骑, 爱衣的人有衣穿 ài mǎ de rén yǒu
mǎ qí, ài yī de rén yǒu yī chuān

惜衣有衣穿, 惜饭有饭吃 xī yī yǒu yī chuān, xī fàn
yǒu fàn chī

惜衣有衣, 惜食有食 xī yī yǒu yī, xī shí yǒu shí

惜衣者常穿, 惜饭者常吃 xī yī zhě cháng chuān, xī
fàn zhě cháng chī

俭吃有剩, 俭穿有新 jiǎn chī yǒu shèng, jiǎn chuān
yǒu xīn

ئات ئايىغىنى تاي باسدۇ

前人开路后人行 qián rén kāi lù hòu rén xíng

ئات ئەر كىشىگە قانات

马是男子汉(男人)的翅膀 mǎ shì nán zǐ hàn(nán rén) de
chì bǎng

ئات تاپقىچە ئېشەك مەن

得着毛驴当马骑 dé zháo máo lú dāng mǎ qí

ئات تاپقىچە ئېگەر تاپ

有钱买马, 没钱置鞍 yǒu qián mǎi mǎ, méi qián zhì ān

买马容易配鞍难 mǎi mǎ róng yì pèi ān nán

ئات قەدىرىنى بىلىمەس پىيادە ماگىنىچە،

ئاش قەدىرىنى بىلىمەس ئاچ قالغىنىچە

井干才觉水可贵 jǐng gān cái jué shuǐ kě guì

ئات كۆركى ئېگەر - توقۇم

«ئاننىڭ زىنىتى ئېگەر - توقۇم» غا قاراڭ، 6 - بەت

ئات مىنىپ ئاتامغا باقمىدىم

背祖忘本 bèi zǔ wàng běn

ئات ئورۇق، يول يىراق

任重道远 rèn zhòng dào yuǎn

ئات ئۆلسە ئىتىنىڭ تويى بولار

死了只老虎，喂饱千只狐狸 sǐ le zhī lǎo hǔ, wèi bǎo qiān zhī hú li

ئات ئېغىنىغان يەردە تۈك قالار، ئوق تەگكەن يەردە ئىز

车过留辙，人过留名 chēguò liúzhé, rén guò liú míng

雁过留声，人过留名 yàn guò liúshēng, rén guò liú míng

ئات ئېغىنىغان يەردە تۈك قالار، ئېشەك ئېغىنىغان يەردە پوق

يۇقىرىدىكىگە قاراڭ

ئات ئېگەردىن پەس ئەمەس

马不在鞍子低 mǎ bù zài ān zi dī

ئات ئېگىرى بىلەن، قۇش مېڭىسى بىلەن

人是衣裳，马是鞍 rén shì yī shang, mǎ shì ān

人凭衣裳，马靠鞍 rén píng yī shang, mǎ kào ān

人配衣裳，马配鞍 rén pèi yī shang, mǎ pèi ān

ئات يوق يەردە ئېشەكمۇ ئات

河里无鱼虾也贵 hé li wú yú xiā yě guì

缺了朱砂红土贵 quē le zhū shā hóng tǔ guì

ئاتا باشلىمىغاننىڭ پودىقى چوڭ، ئانا باشلىمىغاننىڭ ئەمچىكى چوڭ
教子不严父的过，养女不贤娘的错 jiào zǐ bù yán fù de
guò, yǎng nǚ bù xián niáng de cuò

ئاتا بولمىغان ئاتا قەدىرىنى بىلمەس
不作父母不知父母恩 bù zuò fù mǔ bù zhī fù mǔ ēn
不养儿不知父母恩 bù yǎng ér bù zhī fù mǔ ēn
不当家不知柴米贵 bù dāng jiā bù zhī chái mǐ guì
ئاتا كەمچىلىكى يوق، لانا كەمچىلىكى

不是人丑，而是衣破 bù shì rén chǒu, ér shì yī pò
ئاتا ئۆلمەي ئاتا قەدىرىنى بىلمەس

井干才觉水可贵 jǐng gān cái jué shuǐ kě guì
ئاتاقتا بار، ئەمەلدە يوق
تۆۋەندىكىگە قاراڭ
ئاتاقتا بار، ساناقتا يوق

名存实亡 míng cún shí wáng
有名无实 yǒu míng wú shí
滥竽充数 làn yú chōng shù

ئاتاڭ كىم بولسا، سەن شۇنىڭ ئوغلى
有其父必有其子 yǒu qí fù bì yǒu qí zǐ
ئاتاڭ كىمنى ئالسا، ئاپاڭ شۇ

你爹取了谁，你就叫谁娘 nǐ diē qǔ le shuí, nǐ jiù jiào
shuí niáng

ئاتاڭ مەراب بولغىچە يېرىڭ باشتا بولسۇن
近水楼台先得月 jìn shuǐ lóu tái xiān dé yuè
ئاتاڭدىن دۇنيا قالغىچە، ھۈنەر قالسۇن
赐子千金，不如赐子一艺 cì zǐ qiān jīn, bù rú cì zǐ yī yì

ئاتاڭغا نېمە قىلساڭ، بالاڭدىن شۇنى كۆرسەن

你对爹娘怎么样，儿女对你怎么样 nǐ duì dié niáng zě
me yàng, ér nǚ duì nǐ zě me yang

ئاتالمىغان ئوقىدىن كۆرىدۇ، چىچالمىغان پوقىدىن

拉不出屎来怨茅房 lā bu chū shǐ lái yuàn máo fáng

拉不出屎嫌坑臭 lā bu chū shǐ xián kēng chòu

盛不上饭怨勺子 chéng bu shàng fàn yuàn sháo zi

睡不觉怨枕头 shuì bu jiào yuàn zhěn tou

不会写字怨笔秃 bù huì xiě zì yuàn bǐ tū

不会过河怨河宽 bù huì guò hé yuàn hé kuān

不会睡觉怪床歪 bù huì shuì jiào guài chuáng wāi

刀子钝怪肉生 dāo zi dùn guài ròu shēng

自己无能，反推物钝 zì jǐ wú néng, fǎn tuī wù dùn

ئاتالمىغان ئوقىدىن كۆرىدۇ، قايتىپ كېلىپ خوتۇنىدىن

يۇقىرىدىكىگە قاراڭ

ئاتالمىغاننىڭ ئوقى ئالتە غۇلاچ كېلەر

«ئاتالمىغان ئوقىدىن كۆرىدۇ، چىچالمىغان پوقىدىن» غا قاراڭ، مۇشۇ بەت

ئاتام قازناقتا يوق

此地无银三百两 cǐ dì wú yín sān bǎi liǎng

ئاتام ئېيتقان بايقى

陈谷子烂芝麻 chén gǔ zi làn zhī ma

老生常谈 lǎo shēng cháng tán

老一套 lǎo yī tào

换汤不换药 huàn tāng bù huàn yào

ئاتامنىڭ ئۆلگىنى ئانامغا ياراشتى، چەلىپكىنى ئىتلار تالاشتى

张三得利，李四沾光 zhāng sān dé lì, lǐ sì zhān guāng

ئاتتىن ئايرىلساڭ ئايرىل، ئېگەردىن ئايرىلما

卖马不卖鞍，卖牛不卖绳 mài mǎ bù mài ān, mài niú
bù mài shēng

ئاتتىن ئايرىلىپ قالساڭمۇ توقۇمىدىن ئايرىلما
يۇقىرىدىكىگە قاراڭ

ئاتتىن چۈشسىمۇ ئۈزەڭگىدىن چۈشەس

倒驴不倒架 dǎo lú bù dǎo jià

ئاتقان ئوق قايتىپ كەلمەس

出弦的箭不回来 chū xián de jiàn bù huí lái

开弓没有回头箭 kāi gōng méi yǒu huí tóu jiàn

ئاتقان ئوقنى ياندۇرۇۋالغىلى (قايتۇرۇۋالغىلى) بولماس
يۇقىرىدىكىگە قاراڭ

ئاتلىق پىيادىنىڭ قەدىرىگە يەتمەس

马上不知马下苦 mǎ shàng bù zhī mǎ xià kǔ

骑马的不知步行的苦 qí mǎ de bù zhī bù xíng de kǔ

骑驴不知赶脚苦 qí lú bù zhī gǎn jiǎo kǔ

骑驴的不知赶脚的苦 qí lú de bù zhī gǎn jiǎo de kǔ

ئاتلىق پىيادىنىڭ قەدىرىنى بىلمەس
يۇقىرىدىكىگە قاراڭ

ئاتلىق پىيادىنىڭ ھارغىنىنى بىلمەس

«ئاتلىق پىيادىنىڭ قەدىرىگە يەتمەس» كە قاراڭ، مۇشۇ بەت

ئاتنى ساتساڭ يۈگەننى قوي

卖马不卖鞍，卖牛不卖绳 mài mǎ bù mài ān, mài niú
bù mài shēng

ئاتنىڭ خۇيىنى ئىگىسى بىلەر

赶马三年知马性 gǎn mǎ sān nián zhī mǎ xìng

ئاتنىڭ زىنىنى ئېگەر - توقۇم

人是衣裳，马是鞍 rén shì yī shang, mǎ shì ān